

บทสรุปและข้อ เสนอแนะ

จากการศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมนิทานไทยวนทั้ง 101 เรื่อง ได้แก่ วรรณกรรมนิทานมุขปาฐะ 98 เรื่อง และวรรณกรรมนิทานลายลักษณ์ 3 เรื่อง พบว่าวรรณกรรมนิทานไทยวนที่มีโครงเรื่องไม่ซับซ้อน เนื้อเรื่องมีทั้งขนาดยาวและขนาดสั้น ดำเนินเรื่องไปตามลำดับเหตุการณ์และมีเอกภาพ ดังปรากฏใน ตำนาน นิทานชาดก นิทานชีวิต นิทานอธิบายเหตุ นิทานคาสอน นิทานลูกไซ้ และนิทานตลก ส่วนวรรณกรรมนิทานไทยวนที่มีโครงเรื่องซับซ้อน เนื้อเรื่องมีขนาดยาว การดำเนินเรื่องใช้เวลานานหลายชั่วอายุคน ปรากฏในนิทานชีวิต และนิทานชาดก

การดำเนินเรื่องของวรรณกรรมนิทานไทยวน พบว่าวรรณกรรมนิทานลายลักษณ์มีกลวิธีในการเปิดเรื่องและปิดเรื่องคล้ายกัน เช่นเดียวกับขนบการแต่งวรรณกรรมลายลักษณ์โดยทั่วไป แต่วรรณกรรมนิทานมุขปาฐะมีการปรับเปลี่ยนกลวิธีในการเปิดเรื่อง และปิดเรื่องอย่างง่าย ๆ ตามประเภทของนิทาน จุดประสงค์ และกลวิธีของผู้เล่าเป็นสำคัญ

ทางด้านแนวคิดของเรื่อง พบว่าวรรณกรรมนิทานไทยวนมักเสนอแนวคิดเกี่ยวกับบูรพกรรม ซึ่งเป็นแนวคิดที่สัมพันธ์กับความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรมทางพุทธศาสนา ทั้งนี้เพื่อมุ่งให้ทุกคนทาสี ละเว้นความชั่ว และหมั่นสร้างกุศลบุญไว้เพื่อยังผลทั้งงานชาตินี้และชาติหน้า ซึ่งเป็นแนวคิดที่เกี่ยวกับการบำเพ็ญทานบารมี ส่วนแนวคิดทางด้านความรักนั้นได้สะท้อนให้เห็นถึงความรักความผูกพันระหว่างกษัตริย์กับไพร่ฟ้า พ่อแม่กับลูก สามีกับภรรยา และความรักระหว่างเพื่อนกับเพื่อนที่สัมพันธ์กับประเพณีการผูกเสี่ยว นอกจากนี้แนวคิดของเรื่องยังสะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างทางด้านชนชั้น และฐานะทางเศรษฐกิจ อันเป็นปัญหาอุปสรรคต่อการคบหาสมาคม และการเลือกคู่ครอง อีกทั้งยังมุ่งเสนอแนวคิดด้านคุณธรรมที่เน้นให้เห็นเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักปกครอง และบุคคลทั่วไป

การสร้างตัวละครในวรรณกรรมนิทานไทพวน พบว่าตัวละครฝ่ายชายเป็นตัวละครในอุดมคติ มีชาติกำเนิดเป็นลูกกษัตริย์และเป็นตัวแทนฝ่ายคุณธรรม ตัวละครเอกฝ่ายหญิงเป็นตัวละครแบบฉบับ มีชาติกำเนิดเป็นลูกกษัตริย์และสามัญชน เป็นศรีภรรยาที่ดี และมีความงาม เป็นเลิศ ตัวละครเอกทั้งสองฝ่ายเป็นตัวละครด้านเดียว ประพฤติปฏิบัติแต่คุณความดี แม้จะต้องเผชิญกับปัญหาและอุปสรรคนานับการและได้รับความทุกข์ทรมานอย่างแสนสาหัส ตัวละครเอกก็ยังรักษาคุณความดีเอาไว้ได้อย่างสม่ำเสมอจนในที่สุดก็ได้รับผลดีเป็นการตอบแทน ส่วนตัวละครผู้ช่วย เป็นตัวละครที่คอยช่วยเหลือตัวละครเอกให้รอดพ้นจากอันตรายและเป็นตัวละครที่ช่วยเสริมบารมีของตัวละครเอกให้โดดเด่นยิ่งขึ้น ส่วนตัวละครฝ่ายร้ายมีทั้งมนุษย์และอมมนุษย์ ซึ่งเป็นตัวแทนฝ่ายอธรรมที่ประพฤติปฏิบัติแต่ความชั่ว และมีจิตใจกาผ่านอกุศลมูล สุดท้ายก็ได้รับผลกรรมตอบสนอง การสร้างตัวละครในวรรณกรรมนิทานไทพวน ตัวละครเอกในนิทานชาดกมักเป็นกษัตริย์และพระโพธิสัตว์ ส่วนตัวละครเอกในนิทานชีวิต นิทานคำสอน นิทานตลก นิทานอธิบายเหตุ และนิทานลูกโซ่ มักเป็นสามัญชนและชาวบ้านธรรมดาที่สัมพันธ์กับวิถีชีวิตของชาวไทพวน

ความขัดแย้งของตัวละครส่วนมากเป็นความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ ที่เกิดจากตัวละครที่อยู่คนละสังคมและกลุ่มสังคมเดียวกัน ส่วนความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับอมมนุษย์เป็นความขัดแย้งในระดับต่างสังคม ความขัดแย้งในระดับต่าง ๆ เหล่านี้มักเกิดจากปัญหาด้านความรัก ความโลภ ความโกรธ ความหลง ความแตกต่างด้านฐานะทางเศรษฐกิจและสถานภาพทางสังคม

วรรณกรรมนิทานไทพวนมีบทบาทและหน้าที่ที่สัมพันธ์อย่างมากกับสังคมไทพวน ดังจะเห็นได้จากการนำวรรณกรรมนิทานลายลักษณ์มาใช้อ่านในงานประเพณี และพิธีกรรมต่าง ๆ ส่วนวรรณกรรมนิทานมุขปาฐะมักนิยมนำมาเล่าในโอกาสต่าง ๆ วรรณกรรมนิทานไทพวนมีบทบาทและหน้าที่ในการให้ความบันเทิงแก่ผู้ฟัง โดยเฉพาะมุขตลกต่าง ๆ ทั้งมุขตลกหยาบโลน และมุขตลกไม่หยาบโลน นับเป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้ฟังได้ระบายความแสบกอดและความคับข้องใจที่เกิดจากความเคร่งครัดในขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม นอกจากนี้วรรณกรรมนิทานไทพวนยังเป็นเครื่องมือให้การศึกษา อบรมกล่อมเกล้าจิตใจและปลูกฝังค่านิยม ทศนคติ ตลอดจนเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติตนของคนในสังคม การนำวรรณกรรมนิทานไทพวนมาอ่านอยู่อย่างสม่ำเสมอจึงช่วยเน้นย้ำให้ชาวไทพวนมีจิตสำนึกและตระหนักในคุณค่าของขนบธรรมเนียม

ประเพณีและวัฒนธรรมของตนมากขึ้น นับเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยสร้างเสริมให้ชาวไทพวนมีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ทั้งยังสืบทอดเอกลักษณ์ของกลุ่มไว้ได้อย่างเหนียวแน่น นอกจากนี้ชาวไทพวนที่บ้านกลางโสภาและบ้านหนองหัวลิงยังนำวรรณกรรมนิทานลายลักษณ์ เรื่องกาละเกด มาปรับใช้เพื่อประโยชน์ในทางการเมือง ดังจะเห็นได้จากความเชื่อเรื่อง "เจ้าพ่อกาละเกด และเจ้าแม่มะลิจันทร์" ที่ชาวไทพวนนำมาเป็นเงื่อนไขทางการเมือง ใช้เป็นกุศโลบายในการหยุดพักแรงงานเพื่อหลีกเลี่ยงการเกณฑ์แรงงานในอดีต

ข้อเสนอแนะ วิทยานิพนธ์เรื่องนี้เป็นการศึกษาวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมนิทานไทพวนกับสังคมไทพวน ซึ่งได้วิเคราะห์เนื้อหาสาระและศึกษาบทบาทหน้าที่ของวรรณกรรมนิทานที่มีความสำคัญต่อวิถีชีวิตของชาวไทพวน ในอำเภอปากพลี จังหวัดนครนายกเท่านั้น ยังมีวรรณกรรมของชาวไทพวนกลุ่มอื่นและกลุ่มชนอื่นๆ ที่อาศัยอยู่ในเขตภาคกลางหลายจังหวัดที่น่าสนใจ การนำวรรณกรรมของกลุ่มชนไทพวน หรือกลุ่มชนอื่น ๆ มาศึกษาจะทำให้เข้าใจสภาพสังคมและวิถีชีวิตของกลุ่มชนนั้น ๆ ได้ดียิ่งขึ้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย